Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-621602-p0001-0

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-621602-p0002-5

17 4

DISPUTATIO PRIOR

DE USURIS,

Quam

D. O. M. A.

Sub Præſidio

DN. LUCÆ BECKMANNI,

J. u. D. & in Academia VVitebergenſi Profeſſoris Ordinarij,

Ibidemq; Conſiſtorij Eccleſiaſtici & Scabinatus, Dicaſteriorum verò per inferiorem Luſatiam Regij, & per Saxoniam Electoralis Aſſeſſoris,

Publici exercitij gratia

Diſcutiendam proponit,

PETRUS MEIER, Hervord: VVeſtphal.

Ad diem 16. Septemb. horis matutinis in auditorio Iureconſultorum.

VVITEBERGÆ

Typis Cratonianis per Johan. Gorman. Anno 1608.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt

urn:nbn:de:gbv:3:1-621602-p0003-1

AMPLISSIMIS, CLARISSIMIS,
& Conſultiſsimis Viris, JCtis Germaniæ Primariis,

Dn. ERNESTO COTHMANNO,
Profeſſori & Ordinario Facultatis Juridicæ Academiæ Roſtochienſis, & Illuſtriſſimi Principis, ac Dn. CAROLI, Ducis Megapolenſis Conſiliario fideliſſimo,

Dn. PETRO FRIDERO MINdano Syndico Reip. Roſtochienſis digniſſimo,

Nec non

Dn. THOMÆ LINDEMANNO,
ibidem Legum Profeſſori publico

Dominis Promotoribus, &
Fautoribus debita animi obſervantia colendis,

Haſce de Uſuris poſitiones
Offert & conſecrat

Petrus Mejer.

THESIS I.

QUamvis non ſolum à veteribus, verum etiam noviſsimè à multis, contra uſuras pluribus diſputatum ſit, tanquam omni jure illicitas, ut non immeritò quis dubitet, an deinceps pro uſuris verba facere expediat: Nos tamen cum Baldo dicere malumus, expedire multos inveniri moderatos fœneratores, ne multi fame pereant: & quod Iuſtinianus, dum certum modum uſuris ſua lege ſtatuit, non modo non peccaverit, ſed rem etiam optimam & utiliſsimam fecerit.

Bald. in L. 1. c. de ſumm. Trinit. & in C. 1. de jurejur. & conſil. 453. lib. 1. Coler. de proceſs. exec. part. 1. c. 10. n. 59. cum ſeqq. Molin. de uſur. n. 530. Borch. eod. tr. c. 1. n. 17. & ſeqq. Donell. c. 2. Adrian. Gylmann. Tom. 2. part. 2. voto. Camer. Imper. 26 n. 151.

II.

De uſuris igitur primo loco occurrit hæc quæſtio celebris, & de apicibus juris una: An homini Chriſtiano bona & illæſa conſcientia, uſuras accipere permiſſum ſit? & mordentes uſuras illicitè hominem Chriſtianum exigere aſſerimus: conſiderantes mordentes uſuras, vel ex parte debitoris, vel ex parte creditoris: Illius, cum is pauper & inops eſt, ut ob egeſtatē, uſuras præſtare nequeat: & cui vel tota potius ſors relinquenda, ſperandaq; ſit à DEO: Hujus vero, quando is plus juſto & cum debitoris, licet divitis, damno, uſurarum nomine accipit.

Exod. 22. v. 25. Lev. 25. v. ſi attenuatus fuerit frater tuus & ſeqq. Deut. 15. v. ſi unus de fratribus, & cap. 23. v. non

 fœnera-

fœneraberis Prov. 28. v. 8. Eccleſiaſt. 29. v. perde pecuniam & ſeq. D. Iacobus Andreas in der Abfertigung des Gegenberichts zu Regenſpurg *pag. 5, 65, 85, & in concione prima de uſuris.*

III.

Quod ſi ejuſmodi mordentes uſuræ non fuerint, bona conſcientia & non illicitè ab homine etiam Chriſtiano eas exigi poſſe, ſalvo & illæſo aliorum judicio, Aſſero.

Exod. 22. Proverb. 28. v. qui coacervat divitias. Matth. 7. v. omnia ergo. Levit, 25 v. 35. & ſeqq. Donell. de uſuris c. 2. Carol. Molin. eod. tract. n. 10. & ſeqq. & in Conſuet. Pariſienſ. §. 1. gl. ſ. n. 61. Colerus de proceſſ. execut. part. 1. cap. 10. n. 40. & ſeqq. & n. 56. Petrus Friderus Mindanus lib. 2. de mandat. judic. cap. 72. n. 7. & 10. Pet. Heig. lib. 2. quæſt. n. 10. 31. & 105. Diſſentit Gregorius Tholoſanus in Syntag. juris univ. lib. 22. cap. 3. & lib. 2. cap. 1. nu. 8. & ſeqq. de uſuris. Henn. Gôden conſilio 109. n. 73. & ſeqq. Alphonſ. Vilag. de uſuris quæſt. 3. Lælius Zech. eod. c. 2. Binſfeld. in cap. 3. de uſuris quæſt. 1. VVeſenbec. in paratit. D. eod. n. 6. Ferrarienſ. in formula libelli de actione hypothecaria n. 5. & ſeq.

IV.

Canonica quoq; ſanctione uſuras prohiberi quidam negant *(a)* & rectè id negant, ſi canones (id quod videntur) uſurarum exactionem damnantes, de mordentibus tantum uſuris loquuntur *(b)*

(a) Carol. Molineus de uſuris quæſt. 2 nu. 84. & quæſt. 74. n. 515. & 518. Petrus Heigius lib. 2. quæſt. illuſtr. quæſt. 1. n. 133. & 156. Ferrarienſ. in form. libelli de actione hypothecaria n. 4. & ſeq.

(b) Toto tit. extra de uſuris cap. 1. & 2. eod. in 6. capit. quoniam multi diſtinct. 47. cap. quoniam & ſeq. cauſa 14. quæſt. 4. Diſſ. Petrus Binsfeldius in cap. 3. extra de uſuris quæſt. 1. Alphonſ. Villag. eod. cap. 6. Gregor. Tholoſan. tr. de uſuris lib. 2. cap. 1. n. 8. & ſeqq.

Sed

V.

Sed an juri naturali repugnet uſurarum exactio, quæritur? nos quòd ſine alterius injuria propriæ utilitati ſervire conceſſum eſt, nec naturæ repugnat; de non mordentibus uſuris id negamus, (*a*) & jure itidem civ. Iuſtinianeo, uſuras improbari imprudenter quoſdam ſcribere, ſubjicimus: cum Iuſtinianus, dum certum modum uſuris ſua lege ſtatuit (ut diſputatione ſequenti dicetur) non modo non peccaverit, ſed rem etiam optimam & utiliſſimam fecerit. (*b*)

(*a*) *2. Corinth. 8. v. 13. Eccleſiaſtici 29. v. recupera proximum. Argt. l. nam hoc. 14. l. 65. D. condict. indeb. l. 1. §. idem ajunt 11. D. aqua & aqua pluvia arcenda. l. 3 §2. D. de rivis. l. præſes. 6. Cod. de ſervit. & aqua. Molineus de uſuris n. 530. Donell. cap. 2. eod. Borcholt. cap. 1. eod. nu. 17. Colerus de proceſſ. executivis parte 1. c. 10. n. 68. Bald. teſte Colero d. cap. 10. n. 17. uſuras non tantùm jure naturali & gentium permiſſas eſſe ait; ſed etiam optandum ut multi eſſent moderati fœneratores. Diſſ. Henn. Gôden d. Conſil. 109. n. 67. & ſeqq. Covarr. lib. 3. variar. reſolut. cap. 1. num. 5. Clarus §. uſura v. ſciendum. Alphonſ. Villag. d. tr. cap. 3. Lælius Zech. eod. cap. 2.*

(*b*) *t. t. D. & C. de uſuris. Novell. 32. 72. 121. 136. 138. 160. Borcholt. de uſuris cap. 1. n. 28. VVeſenb. in paratit. de uſuris n. 8. Alphonſ. à Neapolis de uſuris quæſt. 7. n. 12. Alciat. in c. 1. extra de officio ordinarij n. 78. Coler. de proceſſ. executivis part. 1. cap. 10. n. 40. & 59. Petrus Ferrarienſ. d. loc. nu. 5. & ſeq. Diſſ. Greg. Tholoſan. lib. 2. cap. 3. n. 3. de uſuris. Gôden d. conſil. 109. n. 79. & ſeq. Clarus & Covar. d. locis. Bartolus in l. 1. Cod. de ſumma Trinit. nu. 5. & ibid. Iaſon. n. 47.*

VI.

Quid ergo; nunquid noviſſimis imperij placitis uſuræ ſunt damnatæ & prohibitæ? propter modum in iiſdem uſuris præſcriptum quo minus mordentes exiſtant, non putamus; (*a*)

& propterea quod nova lege ſpecialiter definitum non eſt, id veterum legum conſtitutionumq; regulis relictum cenſeri deberi, concludimus. *(b)*

(a) vide des Reichs Abſchiede von wucherlichen *contracten, de anno 1500, 1539, 1548, 1577: & ordinat. provinc. Sax. tit.* von Wucher vnd *contracten. Col. de proceſſ. executivis. part. 1. cap. 10. n. 65. Petrus Friderus Mindanus lib. 2. de mandat. judic. cap. 73. n. 3. Zanger. tr. de except. part. 3. cap. 23. nu. 24. Diſſ. Petrus Binsfeldius ad cap. 3. extra de uſuris quæſt. 4. Pet. Heig. lib. 2. qu. 1. n. 159. & ſeq.*

(b) l. ſancimus 27. C. de teſtam. Nov. 20. cap. 9. l. præcipimus 32. in f. C. de appellat. Andreas Gail. lib. 1. obſ. 90. Coraſius in l. 19. D. de ritu nupt. n. 74. Baldus & Dd. in l. 2. Cod. de noxalib. act. Borcholt de pact. cap. 5. n. 68.

VII.

Unde apparet, qua ratione quave utilitate adducti, quidã in dubium vocent: num ex principum permiſſione, vel Papæ diſpenſatione, uſuræ, quas nos legitimas dicimus, fieri poſſint licitæ permittive: eaſdemq; itidem exercentes juſtè pœnis eximantur *(a)* cum ſuperfluum ſit: precibus hoc poſtulare, quod jam lege permiſſum eſt: Imperatoriæq; majeſtatis videatur prævenire liberalitas poſtulanda *(b)* & maleficium non ſit quod liceat. *(c)*

(a) Gregorius Tholoſanus lib. 2. de uſuris c. 8. Alphonſ. Villag. à Neapolis de uſuris quæſt. 9, 10, & 14. Conrad. in tr. de contractib. tract. 2. quæſt. 27. concluſ. 1. Læl. Zechus de uſuris cap. 2. in f.

(b) l. unica v. ne ulterius Dei beneficium Cod. de theſauris lib. 10. l. 1. Cod. de jure liberor. l. miles 6. §. decem 1. D. de re judicata. l. quæ ſua conditione 8. §. de hoc 8. D. de conditionib. inſtitut. Donell. 4. comm. 9. Schraderus ad l. admonendi 31. n. 82. ff. de jurejur.

(c) l. Gracchus 4. Cod. ad l. Iuliam de adulterijs cap. deinde 5. v. quod cum ita diſt. 26. l. 17. §. 12. D. de ædilitio edi-

ƈto, l. 11. §. fin. D. ad l. Iul. de adult. l. 1. Cod. de his qui ven. ætat. impetr. Baldus in l. decuriones in f. Cod. ex quib. cauſis infam. irrogatur. Borcholt de gradib. p. 54. & tract. de uſuris cap. 1. n. 20.

IIX.

Definimus autem uſuram acceſſionem, incrementum ſive additamentum *(a)* debitæ quantitatis, h. e. rerum quæ pondere numero & menſura conſtant *(b)*, non ſpeciei *(c)*, ob hujus uſum creditori à debitore præſtandam: ita ab uſu diƈtam *(d)*.

(*a*) *l. frumenti 12. l. cum non 16. l. oleo 23. l. ut nullo. 28. C. de uſuris. L. Lucius 24. in pr. ff. depoſ. Facit Rubr. tit. D. uſuris, ubi Duaren. c. 1. in pr. & Cujac. in paratit. Donell. cap. 1. de uſuris. & ibi Iohann. Borcholt. n. 27. & ſeq.*

(*b*) *l. 2. l. 3. l. 12. l. 15. Cod. de uſuris. l. 1. §. 1. & paſſim eod. tit.* nam res omnes numero pondere menſurave conſtantes quantitatis appellatione continentur. *l. 1. §. 7. ff. ad l. Falcid. l. 2. §. ult. juncta l. ideo 3. D. de eo quod certo loco. l. ambitioſæ 4. §. 1 D. de Decretis ab ordine fac. Borcholt. cap. 1. de uſur. n. 16. Molineus in 2. parte Labyrinthi de divid. & individ. ſtipulatione. Cujac. 11. obſ. 37. Goed. ad L. 4. n. 25. ff. d. V. S. Hermann. Vult lib. 1. diſcept. 10. Diſſ. Zaſ. ad L. 2. in pr. ff. de reb. cred. nu. 27. & lib. 1. ſingul. reſponſ. c. 1. n. 2.*

(*c*) Cum corpori ſive ſpeciei quantitas opponatur *d. l. 1. § & omne D. ad l. Falcid. l. plane 34. § ſed ſi non corpus D. de legat. 1. l. ſi is cui § 1. D. de ſolutionibus, non obſtante l. pro auro 25. C. de uſuris. l. 3. § fin. l. cum quidam 17. § ult. D. de uſuris l. ſi pro mutua 8. Cod. ſi certum petatur, vide Donell. c. 1. de uſuris n. 5. Borcholt. eod. n. 27 & ſeqq. Carolum Molin. de uſuris quæſt. 85. n. 661. Adrian. Gilman. Tom. 2. par. 1. voto: cam. Imp. vot. 26. n. 17. & 18.*

(*d*) *l. deducta 58. § cum autem D. ad Senatusconſultum Trebell.*

Trebell. l. ſocium 60. D. pro ſocio. Duaren. tr. de uſuris p. 1333. Donell. d. cap. 1. in prin. & Borcholt. ibid. n. 21. Alphon. Villag. cap. 1. de uſuris n. 17. Petrus Binsfeld. eod. tr. in Rub. notab. 3.

IX.

Hæc ſecundum ICtos in duas diſpeſcitur ſpecies: unam quæ fœnus dicitur: alteram quæ generis nomen retinet & uſura in ſpecie appellatur.

Rubr. D. & Cod. de uſuris & Rubr. D. & C. de nautico fœnore. Cujac. in paratit. d. t. Molinæus de uſuris in pr. n. 4. Duar. cap. 1. Borcholt. cap. 2. n. 1. Hottom. de uſuris pag. 2. & 3. Cujac. in paratit. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt.

X.

Eſt autem fœnus additamentũ ad quantitatem mutuo datam à tempore contractus ex conventione in lucrum creditoris debitũ (a) hocq́; vel proprium & nauticum eſt, quando pro pecunia trajectitia: ſive eadem ſive merces eâ comparatæ reportentur (b). Creditori aliquid datur ultra ſortem, ratione recepti periculi & aſſecurationis: virtute cujus, tenetur navigantem indemnem ſervare in omnem eventum fortuitum, non ex culpa vehentis provenientem (c) ita ut ſi pecunia pereat, mutuanti & non mutuatario damnum immineat. (d)

(a) *Cujac. in paratit. C. de uſuris & ad l. lecta 40. D. de rebus cred. column. 2. Vulteius 1. I. R. c. 44. n. 87. & ſeqq. Borcholt. de uſuris cap. 2. n. 4. Hottom. eod. tr. pag. 7. Duaren. ad tit. de uſuris cap. 1.*

(b) *l. trajectitiæ 23. ff. de oblig. & act. l. 1. ubi Gothofred. l. 3. ff. de nautico fœnore. l. debitor. 13. D. de negotijs geſtis. l. 3. §. 7. D. de peculio. l. 2. in f. D. de eo quod certo loco. Hottoman. de uſuris p. 104. Donell. de uſuris p. 33. n. 5. & ad l. qui Romæ 122. §. 1. D. de V. O. Binsfeld. in cap. fin. de uſuris pag. 519.*

(c) *l. cum proponas 3. C. de nautico fœnore l. ſicut certo 5. §. 4.*

§ 4. D. commodati. Sebaſt. Medices tr. de fortuit. caſib. part. 2. quæſt. 1. n. 15. Mynſing. Heig. & Dd. ad § 1. Inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contractu deſcendunt. Bartol. & Dd. in d. l. cum proponas. Binsfeld. ad cap. final. extra de uſuris quæſt. 1. in f. (d) *l. 1. l. 3. C. de nautico fœnore. l. 3. D. eod. Duar. ad tit. eod. c. 1. Hottom. de uſuris pag. 202. Conrardus de contract. quæſt. 39. concluſione 1. Molin. de uſuris quæſt. 3. nu. 92. Didacus Covarruvias lib. 3. variar. reſolut. cap. 2. n. 5.*

XI.

Vel improprium & terreſtre; quod datur creditori ratione periculi in ſe recepti, quando pecunia aut merces transferuntur in terra per loca periculoſa & prædonibus infeſta. (a) Leges autem permittentes & concedentes fœnus hoc, neutro prædictorum in caſu rectè lectas & intellectas, eſſe revocatas vel correctas, per jus Canonicum, rectius defendi poſſe, opinamur. (b)

(a) *l. periculi pretium 5. D. de nautico fœnore & ibi Bald. & ad Rubr. C. de Naut. fœnore. Cujac. in paratit. Cod. eod. Borch. de uſuris c. 2. n. 11. Donell. eod. tr. pag. 34 Vult. 1. I. R. cap. 44. n. 94. Binsfeld. c. fin. extra de uſuris quæſt. 1. concluſ. 3. Molin. de uſuris quæſt. 3. n. 92.*

(b) *c. Naviganti fin. extra de uſuris Læl. Zech. tr. de uſuris cap. 6. n. 1. & ſeqq. Alphonſus Villag. eod. tr. quæſt. 26. Gregor. Tholoſ. lib. 2. de uſ. c. 5. n. 8. Binsfeld. d. cap. fin. quæſt. 1. concl. 3. v. contra fortiſſimè pugnare videtur Sotus lib. 6. de I. & I. quæſt. 4. art. 2. in pr. & quæſt. 7. art. ult. propè finem. Molin. d. quæſt. n. 95. Diſſ. Hoſtienſis in ſumma tit. de uſuris § an aliquo caſu. in v. in trajectitia autem pecunia. Salicetus in Auth. adhæc. columna 3. Cod. de uſuris.*

XII.

Quemadmodum nec pactum à mercatore cum tertio aliquo, nullum laborem aut operam impendente, ſed periculum tantum ſuſcipiente, eodem jure improbari putamus: ſed frequentiſſimũ in civitatibus Marinis eſſe Dd. teſtantur:

ut ſi pecunia vel aliæ merces ſalvæ pervenerint ad certum portum, is habeat quandam ſummam in præmium ſuſcepti periculi: vel ſi perierint teneatur emendare damnum (a) ita tamen ut tertius non niſi alterum ſemiſſem, ſi ſemiſſes, vel trientem, ſi beſſales uſuras ſtipulari poterat, uſurarum nomine accipiat (b).

(a) *Covarruv. lib. 3. variar. reſolut. cap. 2. n. 5. v. tertio deducitur. Domin. Sotus lib. 6. de I. & I. quæſt. 7. artic. unico column. 1. ubi dicit, quod talis contractus tam Theologis quam Iuriſperitis probatus ſit. Petr. Binsfeld. in cap. naviganti finali, extra de uſur. quæſt. 2. concluſ. 2. Alph. Villag. à Neap. quæſt. 26 concluſ. 3. v. probatur & tertio præſens concluſio. Lælius Zech. de uſur. cap. 6. n. 3.*

(b) *l. eos 26. §. 1. v. in trajectitijs. Cod. de uſur. Carol. Molin. de uſur. quæſt. 2. n. 93. & ſeqq.*

XIII.

Quamvis etiam conferens operas finita ſocietate, particeps non fiat ſortis ſeu capitalis (a), recte tamen hic etiam ſuſcipiens periculum aſſecurationis, cum exponente pecuniam paciſcitur, ut habeat aliquam juſtam partem lucri in præmium ſuſcepti periculi. (b)

(a) *§. de illa. 2. Inſtit. de ſocietate. l. cum duob. 52. § 2. v. ſi in coeunda D. pro ſocio. Andr. Gail. lib. 2. pract. obſer. 24. n. 6. Andr. Fachin. lib. 2. controv. 94. Menoch. de arbitrar. judicū quæſtionib. caſu. 125. n. 3. Sichard. ad l. 1. Cod. pro ſocio nu. 4. Petr. Binsfeld. in c. naviganti, extra de uſur. quæſt. 7. concluſ. 8. Diſſ. Didac. Covarr. lib. 3. variar. reſolut. c. 2. n. 2.*

(b) *Domin. Sothus lib. 6. de I. & I. quæſt. 6. art. 2. column. 3. Petr. Binsfeld. in d. cap. naviganti, extra de uſur. quæſt. 8. concluſ. 6. & ſeq. Lælius Zech. de uſur. cap. 7. n. 7. Didac. Covarr. d. lib. 3. variarum reſolut. cap. 2.*

XIV.

Uſuram in ſpecie acceptam definimus acceſſionem ad quantitatem ex quacunq; cauſa (a) cujus cauſæ conſtituentes

ſunt:

ſunt: vel conventio vel mora *(b)*: conventio illa uſuras producens, vel pactum eſt vel ſtipulatio. Ex pacto uſuræ debentur in bonæ fidei judicijs: tam directis quam contrarijs, modo id in continenti adjectum fuerit *(c)* ſecus ſi ex intervallo *(d)*.

(a) l. cum quidam 17. §. 4. l. mora 32. D. de uſuris. l. lecta 40. D. de reb. creditis. l. curabit. l. fructus 13. Cod. de action. empti. l. 78. §. 1. D. de legat. 2. Alphonſus Villag. à Neapolis tr. de uſuris quæſt. 1. Borcholt. eod. tr. cap. 2. n. 6. Carolus Molin. de uſuris in pr. n. 9, 10, 11, & 15.

(b) l. 3. & 4. C. de uſuris. l. 2. C. depoſiti. l. 17. C. locati.

(c) d. l. 3. & 4. Cod. de uſuris. l. initio. 5. Cod. de pactis inter emtorem & venditorem. l. juris gentium 7. §. quin imo D. de pactis. l. bonæ fidei. 13. C. eod. l. qui negocia. 34. § 1. D. mandati. l. 24. l. 26. §. 1. D. depoſiti. Paulus lib. 2. ſentent. tit. 14. §. 1. Borcholt. de uſuris cap. 3. n. 4. & ſeqq. & tr. de pactis cap. ult. n. 49. Donell. ad d. l. 13. & ad l. 135. D. de verbor. obligat. n. 12. Hottom. de uſuris pag. 14. & ſeq. Duaren. eod. cap. 2.

(d) per d. l. juris gentium 7. §. 4. v. igitur nudæ. D. de pactis. l. legem 10. l. cum proponas. Cod. eod. l. 3. Cod. de uſuris. Paulus lib. 2. ſentent. tit. 14. §. 1. ubi Cujac. Diſſ. Forc. Dial. 4. Connan. 5. comm. 3. n. 2. Alciat. ad. l. 20. ff. de V. S.

XV.

Ex ſtipulatione uſuræ debentur in omnibus, tam bonæ fidei, quam ſtricti juris judiciis *(a)*, modo intra cancellos legum ſeſe contineant, modusq; earum certus fuerit adjectus *(b)*. Recte igitur & abſque uſuræ labe, venditor ab emtore uſuras ſibi dari ſtipulatur, ut donec pretium rei venditæ, puta prædij vel alterius rei fructiferæ, numeretur, aliquid annuatim pendat: ſaltem taxata quantitas veriſimiliter & moraliter correſpondeat fructibus percipiendis ab emptore *(c)*, quemadmodum & emptor, qui partem pretij ſolvit, re nondum ſibi tradita, poteſt petere totam rem cum parte fructuum ex ea perceptorum, pro rata pretij ſolutiâ die ſolutionis factæ. *(d)*

(a) l. Titius Sempronio 24. D. de præſcript. verbis. l. Cajus 11. l. Seia 12. D. de uſuris. l. 1. l. quamvis 3. C. eod. tit. Borcholt. de uſuris. cap. 3. n. 34. Vult. 1. I. R. cap. 44. n. 81.

(b) l. quod in ſtipulatione 31. l. tutor 41. §. fin. D. de uſuris. l. 1. Cod. eod. l. eos. qui 26. C. d. tit. l. 26. §. 1. D. de condict. indebiti. Sichard ad l. 4. Cod. de uſuris. Donell. eod. cap. :.

(c) l. uſuras 2. C. de uſuris. l. curabit. 5. C. de actionib. empti. l. Iulianus 13. §. ex vendito. D. eod. Petrus Binsfeld. cap. in civitate 6. extra de uſuris quæſt. 6. concluſ. 3. & ſeq. concluſ. 7, & 8. v. dubium hic eſſe poteſt & concluſ. 10. Fachin. 2. contr. 31. Carol. Molin. de uſuris quæſt. 74. n. 559. Didacus Covarr. lib. 3. variar. reſolut. cap. 4. n. 2. Diſſent. Lælius Zechus de uſuris c. 12. n. 7. Franciſ. Marcus deciſ. 891. Navar. lib. 3. conſil. in t. de emptione venditione conſil. 11.

(d) l. fin. § fin. D. de fundo dotali. Molin. de uſur. quæſt. 74. n. 557. Bartol. in d. l. Iulian. 13. D. de action. empti. § offerri. Petrus Binsfeld. in d. cap. civitate 6. extra de uſur. quæſt. 6. concluſ. 8. in pr.

XVI.

Quid in ſtricti juris judicijs obtineat; non minus elegans quam difficilis eſt diſceptatio: & licet non deſint, qui in ijs uſuras à tempore litis conteſtatæ incipere currere probabiliter oſtendant: communem tamen nos, omnes ſcilicet acceſſiones & fructus à tempore litis cõteſtatæ quidem deberi (a); uſuras vero non niſi ex ſtipulatione, an tueri valeamus, experiemur *(b)*.

(a) l. 2. l. videamus 38. §. ſi actionem 7. & §. 15. D. de uſuris. l. ſi homo 8. D. de re judicata. arg. l. 1. §. 23. & ſeq. D. depoſiti l. qui reſtituere 68. D. de rei vindicat. l. 4. D. condict. triticaria. l. ſed mihi videtur 3. §. in hac 2. D. commodati. l. cum fundus 31. in pr. & ibi Gothofr. D. de reb. cred. Mynſing. cent. 6. obſerv. 50. n. 8. Zaſius ad tit. finium regundor. num. 3. Bronch. cent. 2. aſſ. 86.

(b) l. ſi cum exiguam 4. Cod. d. condict. ob cauſam dat. l.

24. D.

24. D. de præſcript. verb. l. 1. l. quamvis 3. l. pignorib. 22. Cod. de uſur. l. 11. D. eod. l. idemq; 10. §. 4. D. mandati, l. Lucius 24. D. depoſiti. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. cap. 10. nu. 28. Rauchbar. part. 2. illuſtr. quæſt. 26. n. 21. Gœdd. de contrah. & commit. ſtipulat. cap. 8. concluſ. 1. & cap. 11. concluſ. 9. nu. 120. & ſeqq. Donell. ad tit. de uſur. cap. 3.

XVII.

Præter ſtipulationem igitur in ſtricti juris contractibus, etiam per litis conteſtationem, uſuras nobis incipere deberi (*a*), itemq; per pactum iiſdem in continenti adjectum (*b*) perperam quoſdam nobis obtrudere conari putamus: niſi frumentum, oleum vel hordeum mutuo datum ſit, (*c*) vel civitas pecuniam crediderit, (*d*) aut argentarij (*e*) vel pecunia ſit trajectitia. (*f*)

(*a*) *l. 1. Cod. de condict. indebiti. L. quotiens quarta C. de condict. ob turpem cauſam, l. 10. §. 22. D. quæ in fraudem redit. alienata ſunt ut reſtituan. d. l. 3. Cod. de uſu. l. Titius 24. D. de præſcript. verb. Cujac. 14. obſ. 22. & tract. 7. ad Affrican. in l. 37. de uſufructu. Gomez. ad § action. Inſtit. de actionib. in 18. Mynſing. ibid. n. 26. Schneidvv. n. 34. Dynus n. 5. Bronchorſt. cent. 2. aſſ. 82. Donell. de uſuris c. 3. Borcholt. eod. n. 52. Duar. cap. 2 de uſuris. Gœdd. de contrah. & committ. ſtipulat. cap. 11. concluſ. 9. n. 121. & ſeqq. Diſſent. Coraſius. lib. 2. miſcell. 7. & in §. bonæ fidei Inſtit. de action. n. 4. VVeſenb. in paratit. de uſuris n. 3. Iaſon in l. cum fundus 31. D. de rebus creditis. Forcat. part. 2. de mora. n. 24.*

(*b*) *d. l. Titius 24. D. de præſcript. verb. l. 1. l. 3. Cod. de uſuris. l. 10. §. 4. D. mandat. Donell. cap. 3. de uſuris n. 3. & ad l. 13. C. de pactis. Iulius Paulus lib. 2. ſentent. tit. 14. §. 1. Borcholt. de uſuris cap. 3. n. 11. in fin. Cujac. tr. 8. ad Affricanum. in l. 24. D. de præſcript. verb. Diſſ. Duar. cap. 2. de uſuris & ad l. 40. D. ſi certum petatur. Hottom. illuſtr. quæſt. 36. & 1. reſponſ. amicab. 31. Fachin. 2. controv. 99.*

(c) *l. frumenti. Cod. de uſuris ubi Gothofr. Iohan. ab Exea tr. de pactis. n. 394. Borcholt. de uſur. cap. 3. n. 39. & tr. de pactis cap. 2. diviſ. 2. n. 31.*

(d) *l. etiam, 30. D. uſuris. Duar. cap. 2. eod. pag. mihi. 998.*

(e) *Nov. 136. cap. 4. Borcholt. cap. 3. de uſuris n. 44.*

(f) *l. in quibus d. 7. D. de nautico fœnore. vide de his excepttionibus. Hottom. de uſuris c. 3. pag. 20. Donell. c. 3. p. 10. Borcholt. d. cap. 8. n. 39. cum. ſeqq.*

XIIX.

Si tamen contingat, ut uſuræ in ſtricti juris contractibus, pacto promiſſæ, ſint ſolutæ, nec repeti, nec in ſortem computari poterunt (a), ſervantur quoq; à creditore in ejuſmodi contractibus nudo pacto promiſſæ uſuræ, per retentionem pignoris, ſi quod creditori datum fuerit (b), niſi ab initio pro minoribus uſuris obligatum ſit pignus, & poſtea debitor majores uſuras repromiſerit (c).

(a) *l. quamvis 3. Cod. de uſura. l. in his 5. l. Imperator. D. de ſolutionib. Herman. lib. 3. Epit. tit. 7. in pr.* Donell. *cap. 3. de uſuris pag. 11. Borcholt. cap. 3. eod. n. 38. Hottoman. ad d. l. 3. Sichardus ad l. 4. Cod. d. t.*

(b) *L. per retentionem 4. l. ſi uſuras 21. §. pignoribus 22. C. de uſuris. l. 13. §. fin.* D. *de pign. l. ſolutum 11. §. ſi in ſortem 3.* D. *de pignoraticia actione. l. 4. in fin. D. de nautico fœnore.* Donell. *cap. 3. de uſuris & Iohan. Borcholt. eod. n. 45. & ſeqq. Sichard. ad d. l. 4. n. 6.*

(c) *d. l. per retentionem 4. ubi Iohann. Sichard.* Donell. *in l. unica. C. etiam ob Chirograph. pecuniam pignus teneri Cujac. 5. obſerv. 28.*

XIX.

Sed quid ſi à debitore creditori ſimpliciter pignus ſit traditum, nulla facta mentione ejus, quod vel pro ſorte vel uſuris datum intelligi debeat: vel dictum quidem ſit, quod pro ſorte tantum obligetur: an utroque in caſu pro uſuris

etiam

etiam obligatum putandum ſit, ad hoc ut per retentionem ejuſdem uſuræ ſervari poſſint? & quamvis varij variè in hac perplexa quæſtione ſentiant: nobis tamen placet, ut priori in caſu ſortem & uſuras pignus reſpiciat *(a)*, poſteriori vero non uſuras ſed ſortem tantùm. *(b)*

(a) *L. ſi neceſſarias* §. *fin.* D. *de pigneraticia actione. Pacius in l. 4. Cod. de uſuris. n. 13* Diſſ. *gl. in l. 4. & 22. C. eod.*

(b) *l. ſolutum. 11* §. *ſi in ſortem. 3. ibi: In ſortem duntaxat vel uſuras* D. *de pignorat. act. l. per retentionem 4. ibi: Convenit & ibi: conventione pacti. l. 21. ibi convenerat. l. 22. ibi, cum hujuſmodi nullo pacto interpoſito.* C. *de uſuris. argum. l. quicquid. 99* D. *V* O. *Hottoman. ad l. 4. Cod. de uſur. & Robertus lib. 1. recept. lect. cap. 24. & lib. 1. animadverſ. cap. 26. & in notis ad mercat. eod. cap. 26.* Diſſent. *Iohann. Borcholt. de uſuris cap. 3. n. 46. Cujac. 5. obſ. 28. 15. obſ. 12. & 19. obſ. 27.*

XX.

In hac etiam quæſtione, in qua non conſtare ſibi invicem Iuriſconſultos veteres, affirmat Franciſcus Hottomannus: dicimus: ex pacto uſuras deberi, ſi pecunia ea lege ſit depoſita, ut tantundem reddatur *(a)*. quas tamen qui accipit privilegijs depoſiti renunciaſſe: adeoque bonis cedente nummulario, alijs creditoribus non præferri, cenſetur *(b)*, non gaudebit igitur privilegijs: quod nulla compenſatio in depoſito admittitur *(c)*, quod inſtrumentum depoſiti paratam habet executionem, adeoq; non poteſt objici pecuniæ non numeratæ, ſive rei non datæ exceptio *(d)*: & quod condemnato depoſitario, non datur quadrimeſtre tempus ad ſolvendum judicatum *(e)*.

(a) *l. Lucius 24. l. Publia 26.* §. *fin. l. quintus. 28.* D. *depoſiti. VVeſenbec. in paratit. depoſiti n. 5.* Duaren. *cap. 4. eod. & cap. 2. de uſuris. Franciſcus Connanus. lib. 2. comment. juris. civ. 4. n. 3. & 4.*

Carolus

Carolus Molin. de uſuris quæſt. 86. nu. 629. & ſeqq. Diſſent. *Franciſc. Hottom. lib. 4. obſ. 10. & tr. de uſuris cap. 27.*

(b) l. ſi hominem 7. §. quotiens. 2. D. *depoſiti. l. ſi ventri §. in bonis. 2.* D. *de privilegijs creditor. Carol. Molin. de uſur. quæſt. 83. n. 637. Nicol. Mooz. tract. depoſiti column. ult. n. 13. Curt. junior in l. 2. in pr. colum. 3. n. 15.* D. *de reb. creditis. Petrus Binsfeld. in cap. ſuper eo extra de uſuris quæſt. 2. in fin.*

(c) §. in bonæ fidei 30. inſt. de actionib. l. 6. Cod. de rei vindicat. Paulus lib. 2. ſentent. 11. & ibi Cujac. l. fin. in f. Cod. de compenſat. l. ſi. quis 11. C. depoſiti. Sebaſt. Medices tr. de compenſat. part. 1. quæſt. 30. n. 19. Petr. Heig. ad §. 3. inſtit. quib. mod. re contrahitur oblig. n. 31. & ibid. Mynſing. n. 13. Borcholt. de uſur. cap. 3. n. 17. Vult. d. §. 30. n. 9.

(d) l. in contract. 14. §. ſed quoniam. 1. C. de non numerata pecunia d. l. 11. Cod. depoſiti. Matthias Coler. tr. de proceſſib. execut. part. 3. cap. 1. n. 20. Kirchovius th. communium opinionum lit. D. *in verbo, depoſiti inſtrumentum. Emanuel Coſtalius in l. ſi ex cautione, limitat. 2. n. 1. & ſeqq Cod. de non numereta pecunia. Petr. Heig. d. n. 31.* Diſſ. *Baldus in l. penult. C. depoſiti.*

(e) l. ſi quis 11. ibi ilico C. depoſiti. VVormſius pract. obſerv. tit. 23. n. 1. Alexander in l. debitorib. n. 10. de re judicata. Pet. Heig. ad d. §. 3. Inſtit. quib. mod. re contrahitur oblig. n. 49.

XXI.

Præterquam autem quod hic ratione ſuperiorum non negamus: quando depoſitum ſit ad numerũ vel menſuram hoc expreſsè vel tacitè acto, ut depoſitarius pecunia deponentis utatur, & tantundem in genere non in ſpecie reddere ſufficiat, depoſitum eſſe non deſinere; nec privilegia ejuſdē amittere *(a)* indagare etiam jubet in hanc ambigioſam & difficilem ſecundum Molin. quæſtionem, an ſuperioribus uſurarum cauſis, pacto ſcilicet & ſtipulationi, primo adjungi quoque poſſit ac debeat longa uſurarum præſtatio? an non

ſatis

ſatis ſit ſi debitor pluribus annis ex pacto uſuras indebitas ſolverit, ad id ut in poſterum etiam eas ſolvere obligetur? & ſane præſtatione hac non ipſam obligationem *(b)* ſed præſumtionem obligationis induci, atque ita onus probandi in debitorem transferri, communiori Doctorum calculo eſt receptum. (c)

A. l. Lucius 24 l. die 25. § fin. l. publia 26. § fin. l. ſi ſacculum 29. § fin. D. depoſiti. Panormitan. in cap. 1. & fin. column fin. extra de precario: Molin. de uſuris quæſt. 83. n. 630. 632. v. ſecundus gradus & n. 633. Petr. Heig. ad § præterea & is 3. n. 9. & 33. Inſtit. quib. mod. re contrahitur oblig. Moz. in tr. depoſiti lib. de ſubſtantialib. depoſiti n. 8. & ſeqq. Diſſ. Franciſ. Hottomann. lib. 4. obſ. 10. Decius in l. contractus 23. n. 14. D. de R. I. & ad l. certi condictio § fin. D. de reb. creditis.

(b) operis 31. ff. de operis libert. l. creditor 7. Cod. de uſuris. l. fin. Cod. ne uxor pro merito l. ſi certis 28. Cod. de pact. & ibi. Donell. & cap. 3. de uſur. Bronchorſt. cent. 2. aſſert. 83. Pacius cent. 5. quæſt. 42. Borcholt. c. 3. de uſur. n. 56. Coraſ. 3. Miſcell. 15. Ferdin. Vaſq. illuſtr. quæſt. 56. n. 15.

(C) l. 1. Cod. de fidei commiſſ. l. litib. 10 Cod. de agricolis & cenſitis lib. 11. l. qui ſemiſſes 13. D. de uſuris l. adverſus 5. l. quamvis 8. C. eod. Carol. Molin. tr. de uſuris quæſt. 19. n. 200 in fin. & quæſt. 20. n. 205. & ſeqq. Franciſc. Balbus in tr. de præſcription. part. 2. tertiæ partis principalis quæſt. 10. n. 5. Borchold. de uſuris cap. 3. n. 56 Diſſ. variê Dd. quos videre licet apud Molin. dict. lo. Gothofredum ad l. 6. h. t. & l. 28. C. de pactis Diſſ. Anton. Capycius. in deciſion. ſacri concilii Neapolit. deciſ. 6. p. 64. n. n. 3.

XXII.

Denique an ſuperioribus uſurarum cauſis annumerari etiam debeat teſtatoris voluntas: ſi cui certa ab eodem quantitas legetur, & quo ad præſtetur, in ſingulos annos cer-

tum aliquid veluti uſuras juſſerit teſtator præſtari, an legatum valeat? & in uſuris hactenus debet valere, quatenus modum probabilem uſurarum non excedit: non ſolum quando in poteſtate eſt legatarii ſortem debitam petere & exigere (a) verum etiam quando in ejuſdem poteſtate non eſt ſortem petere: ſed in arbitrio hæredis eſt eam ſolvere, donec uſuras exſolverit (b).

(a) *l. 3. § fin. D. de annuis legatis & fideicommiſſ. Molin. de uſuris quæſt. 73. n. 483. & ſeqq. Andreas Alciat. lib. 5. paradox. cap. ult. Paulus Caſtrenſis in l. 1. Cod. de ſumma Trinitat. column. penult. Diſſ. Andreas Fachin. lib. 6. controverſiarum 72. Binsfeld. in cap. ſuper eo 4. extra de uſuris quæſt. 3. concluſ. 5.*

(b) *d. l. 3. § fin. Molin. d. quæſt. 73. n. 481. & ſeqq. Fachin. 6. controv. 7 . Petr. Binsfeld. d. quæſt. 3. concluſ. 4. Greg. Tholoſ. lib. 2. d. uſur. cap. 12. n. 8. Iohan. Gerſon in tr. de contract. column. antepenult. attent. 6. Diſſ. Salicetus in l. cum allegas. 15. C. de uſur. Column. 2. Iaſon in l. 1. C. de ſumma Trinitat. n. 59. & 60. Lælius Zechus de uſuris cap. 2. n. 3. in f.*

XXIII.

Beneficio igitur prædictarum cauſarum perſonæ privatæ, & corpora civilia ſeu univerſitates & collegia mutuando pecuniam, etiam quoad uſuras alios ſibi obligare poſſunt: nec putandum, emendatas eſſe leges civiles, quæ dicunt: Civitates & Reſpubl. pecunias, ad uſuram mutuare poſſe (a) & quin è converſo aliis quoad eaſdem obligari poſſint, ſub uſuris mutuū accipiendo, minus eſt dubii: quandoquidem & civitates ſi cives vel civitatis conſilium conſentiant, mutui datione rectè obligantur (b) itemque ſi earum adminiſtratores mutuum accipiant pecuniam, eamque in reipubl. utilitatem creditor verſam eſſe probaverit (c) ſicut etiam ſubditos pro pecunia tempore neceſſitatis magiſtratui mutuo data uſuras accipere poſſe affirmamus (d).

(a) l.

(a) *l. adverſus 5. C. de uſuris l. ſi bene 33. D. eod. l. præſidis 34. D. de rebus credit. Diſſ. Gregor. Tholoſan. lib. 3. de uſuris c. 4. 6.*

(b) *l. nihil intereſt 15. D. ad ſenatusconſult. Maced. l. civitas 27. D. de reb. credit. ubi Donell. n. 3. Zaſ. n. 2. Hartman Piſtorius lib. 1. quæſt. 37. Petr. Friderus Mindan. lib. 2. de mandat. judic. c. 62. n. 8.*

(c) *d. l. 27. D. de reb. cred. ubi Zaſius n. 9 Nov. 120. cap. 6. § 3. argt. L. fin. Cod. de vendit. rer. civil. lib. 11. Hartmann. Piſtorius d. loco. VVeſenbec. part. 2. conſil. 53. Coler. de proceſſ. executivis part. 2. cap. 3. n. 347.*

(d) *Franciſc. Vivius deciſ. 373. Cacheranus deciſ. 95. Vaſquius lib. 1. illuſtr. controv. cap. 6. n. 7. Petr. Binsfeld. in cap. in civitate extra de uſuris quæſt. 8. Petr. Heig. illuſtr. quæſt. part. 2. quæſt. 1. n. 140.*

XXIV.

Ex mora debitoris debentur uſuræ in bonæ fidei contractibus (*a*) quamvis autem legata & fideicommiſſa bonæ fidei non ſint: & ſtrictis negociis annumerentur: hac tamen in cauſa bonæ fidei judiciis comparari, & uſurarum præſtationem, ſtatim poſt moram admittere, obiter hic notari volumus (*b*) quam definimus ſolvendi vel accipiendi debiti fruſtratoriam dilationem: videlicet cum debitor non præſtat debitum: vel cum creditor oblatum non accipit (*c*).

(a) *l. cum quidam 17. § ſi pupillo 3. & ſeq. l. mora 32. § in bonæ fidei 2. ff. de uſuris l. Lucius 24. l. die 27. § fin. ff depoſiti. l. quæro 54. D. locati l. 2. l. præſes 17. C. eod. l. ſocium 60. D. pro ſocio. l. uſuræ 2. C. depoſiti l. 13. C. de uſuris Borcholt. eod. tr. cap. 3. n. 13. Gœdd. ad l. 35 D. de V. S. n. 4. & ſeqq.*

(b) *l. in minorum C. in quib. cauſis in integr. reſtit. l. 3. in pr. & § fin. l. cum quidam 17. in fin. l. uſuræ 34. D. de uſuris. l. 84. l. 87. § 1. D. de legat. 2. Paulus lib. 3. ſen. cap. 8. in f.*

Borcholt. cap.3. de uſuris n.15. & ſeqq. Donell. *eod. cap. 3. Hottom. eod. pag. 16. Diſſ. Coraſius. lib. 2. Miſcell. 7.*
(c) l. 3. § fin. l. ſciendum 17. D. de uſuris l. interdum 73. § fin. D. *de V. O. l. ſi ſoluturus. l. 39. D. de ſolutionib. l. illud 17. D. de periculo & commodo rei venditæ l. 37. D. mandati. Diſ. Forcatul. tr. de mora n. 1. Fulgoſius ad d. l. 32. qui moram dәfiniri poſſe negant.*

XXV.

Et non ſolum locum habet in directa, verum etiam contraria actione: veluti ſi ipſe tutor vel negociorum geſtor, de ſua pecunia ex qua ipſe poſſet uſuras accipere, expendit: aut alias ſub uſuris accipit; quo æs alienum pupilli vel domini exſolveret.

l. at quin. 19. § non tantum 4. D. de negociis geſtis. l. & in contraria 37. D. de uſuris l. ob negocium 18. Cod. de negoc. geſtis. Garzia tr. de expenſis cap. 20. n. 16. Oldendorpius claſſ. 4. act. 27. Schneiedvvin ad § actionum inſtitut. de actionib. tit. de actione contraria.

XXVI.

Hanc duplicem eſſe dicimus: unam quæ in rem eſt, quæ vulgò Interpretibus extraordinaria & irregularis dici conſuevit: alteram in perſonam quam regularem ſive ordinariam appellant. (a) Mora ex re fieri intelligitur ipſo jure à tempore tardioris ſolutionis ſine interpellatione (b) veluti ſi emptor ex re ſibi tradita pretio nondū ſoluto, fructus percepit: ex re enim moram ipſum committere, & precium cum uſuris, tardioris ſolutionis inferre teneri, verius eſt: licet diverſum obtineat ſi ex re ſibi tradita fructus nondum perceperit. (c)

(A) Molin. de uſur. quæſt. 40. n. 305. & ſeqq. Borcholt. cap. 3. de uſur. n. 19. cum ſeqq. Donell. cap. 1. de mora. Menoch. lib. 2. de arbitrar. judic. quæſtionib. caſu 220. Cujac. 13. obſerv. 15. Bartol. & Coſtalius ad l. 32. D. de uſuris. Diſſ. Forcatul de

tul. de mora part. 1.n.6. Robert. 2. animadver.17. Antonius Faber 6.conject. 16. triplicem moram facientes.

(*b*) *l.1.§ 1. l.23.d.l.32. D. h.t. l.curabit 5.C. de action. empt. l. cum vero 26. § 1. D. de fidei commiſſ.libertat. l. in minorum3. C. in quibus cauſis in integrum reſtit. l. ult. C. de condict. ob turpem cauſ. l. Titio 87.§ 1.D. de legat.2. l.3. § idem dicendum D. de adimend. vel transfer.legat Gœdd. ad l. 12. § 1.D. de V.S.n.7.& tr. de contrah & commit.ſtipulat.cap.11.n.53.& ſeqq. Menoch.d. caſu 220.n.5. & ſeqq. Ioann. Zang.tr. de excep. p.3.c.25.n.57.& ſeqq.*

(*C*) *l. uſuræ 2.C.de uſuris l. curabit 5..C. de act. empti. l. Iulian. 13.§ ex vendito D.eod. l. liberalitatis 16.§ fin.D. h.t. Mynſing. cen.4.obſ.56.Anton.Capycius in deciſionib.lib. Concilii Neapolitani Deciſion. c. 183.n.6. Petr.Binsfeld.in cap. in civitate extra de uſur. quæſt. 6.concluſ.5. v.præſentem autem.Fachin.2. controv.31. Borchold. de uſur. cap. 3. n. 29.Didac. Covarr.lib. 3.variar.reſolut.cap.4. illat. 7.Cagnolus in d. l. curabit 5. n.26.Diſſ. Bald. in d.l.2.C. de uſuris & alii quos vide apud Binsfeld. & Fachinæum d.loco.*

XXVII.

An autem uſurarum præſtationi propter moram non ſolventis,eadem ratione ſit locus; qnando venditor non tradidit emptori rem liberam ut tenebatur, vel fidejuſſorē evictionis nomine nō dederit? quod affirmamus (*a*)an æquitati & juri magis conſentaneum ſit, ut Tutores per negligentiam vel contumaciam,pecuniam pupillarem non fœnorantes, nec in emptionem prædiorum collocantes ex mora uſuras præſtare teneantur: & huic quæſtioni affirmativè ſubſcribimus (*b*) niſi quo ad hanc poſteriorem pupillo ad vitæ ſuæ ſuſtentationem aliunde facultates & reditus ſufficientes ſuppetant: nam tunc fortè ſatis erit,ſi pecuniam pupilli diligenter repoſitam tutores cuſtodierint. (*c*)

(*a*) *d.l. Iulianus § ex vendito D. de action. empti. Covarr. lib. 3. variar.reſolut. cap.4. illat. 12. Andr. Fachin.*

lib. 2. contr. 31. Cagnolus. in l. curabit 5. C. de action. empt. n. 31. Diſſ. Afflict. deciſ. 20. ad fin..

(*b*) *l. minor annis 25. cui fideicommiſſ. D. de minor. viginti quinq; annis. argt. § in bonæ fidei Inſtit. de action. l. ita autem 5 in pr. l. tutor qui. repertorium 7. § ſi poſt depoſitionem 3. & § uſuræ 11. l. ſi tutor 15. l. ob fœnus 50. l. quinegaciationem 59. § pupillo D. de adminiſtrat. & periculo tut. l. 4. cum ſeq. l. tutores 24. Cod. eod. Montan. de jure tutor. & curator. quæſt. 9. n. 171. & n. 195. Rebuff. in l. pecuniæ appellation. & in l. uſuræ pecuniæ in fin. D. d. V. S. Molin. de uſur. quæſt. 76. n. 588. Diſſ. Petr. Binsfeld. in cap. ſuper eo extra de uſuris quæſt. 4 Gregor. Tholoſanus lib. 2. de uſuris cap. 2. n. 15.*

(*c*) *Auth. noviſſime. C. de adminiſtrat. & periculo tutorum Nov. 72. cap. 6. Rauchbar illuſtr. quæſt. p. 2. quæſt. 6. n. 2. & ſeq. & n. 13.*

XXVIII.

Propriè & regulariter mora in perſona committi intelligitur, (*a*) ſi debitor opportuno loco & tempore interpellatus ſolvere recuſaverit (*b*) niſi tamen juſta cauſa recuſandi ei ſit (*c*) fitque interpellatio illa dupliciter expreſſè aut tacitè: expreſsè in puris obligationib. ubi nihil intereſſe putamus ut mora à debitore dicatur cōmiſſa, an ab ipſo creditore ſive ab alio, creditoris nomine interpellatus ſolutionē diſtulerit (*d*).

(*a*) *l. mora 32. in pr. D. de uſuris l. Titia 87. § 1. D. de legat. 2. Menoch. de arbitrar. judic. quæſtionib. quæſt. 226. n. 25. Borcholt de uſur. cap. 3. n. 19. & ſeqq. Gædd. de contrah. & commit. ſtipulat. cap. 11. n. 53. & ſeqq.*

(*b*(*l. ſciendum 21. l. 24. l. mora 32. D. de uſuris l. 23. D. de V. O. ubi Donell. l. 49. § fin. D. eod. Forcatulus de mora n. 6. Oeſten. de mora cap. 2. n. 25. & ſeq. Menoch. d. n. 25. Gregor. Tholoſan. de uſur. lib. 1. cap. 2. n. 6. v. quamobrem. Paulus*

lib.

lib.3.ſentent.in.f.Gœdd.ad l.12.§ 1.n.7. D.de V.S.& d. cap. 11.n.60. & ſeqq.Donell.cap.4.h.t.

(c) *l.ſciendum 21.l.ſi quis 24.D.de uſuris l.qui in alterius 42. D .de regulis Iuris l. viro 39. D.ſoluto matrimonio.l.ſi quis 13. D. depoſiti Donell. in tr. de mora cap. 5. & in l. 5. D.ſi certum petatur n.5. Menoch. de caſu 210. n. 47.& ſeq. Coler. de proceſſib. executivis p. 1.cap.10.n.27. Schrader.ad l. admonendi 31 de jure jurando n. 284.*

(d) *l.qui Romæ 122. § 3. D.de V.O.l.ſi quis 24. § 2.l.mora 32.§ 1.D.de uſur.l.3.in pr,D.quod vi aut clam Donell. cap. 2.& ſeq.de mora. Petrus Peckius in cap. mora de R.I.in 6,n.5.*

XXIX.

Sed hic non inutiliter diſputant interpretes: an unica ſolummodo interpellatio ad debitorem conſtituendum in mora ſit neceſſaria? & quamvis aliqui geminam interpellationem extrajudicialem requirant (a) aliqui concilient utramq, opinionem diſtinguendo (b) aliqui verò ſufficere putent unicam interpellationem, ad moram inchoandam non vero perficiendam (c) nobis tamen communis affirmantium opinio, quam etiam uſus forenſis optimus ll. interpres à pluribus fertur approbaſſe veriſsima videtur (d).

(a) *Ferretus tr. de mora n.21.Coraſ. 2.miſcell.6. Coſtal.in l.mora 32.D. de uſuris n.17.*

(b) *Socin in l. qui Romæ 122.D. de V.O.*

(c) *Ludovicus Charond.lib.3. veriſim.cap.10.*

(d) *per d.l.mora 32. in pr. & § 1.D.de uſuris l.ſi ex legati. 23. verbo interpellatus,d.l.122.§ Seia D.V.O.l,Titia 87.§ 1.D.legat 2.ibi,ſufficit ſemel interveniſſe.l.3.§ 1. D. quod vi aut clam.l. 13. § 1.de operis novi nunciatione. Donell. de mora cap.4. Hottoman.de uſur.quæſt.pag.97. Forcat de mora part. 1.n.10.Oeſtin.de mora cap. 2.n.31.Gœdd, de contrah. ſtipul.cap.11.n.66. & ſeqq. Bronchorſt cent. 2, aſſerit 78.*

Tacitè

XXX.

Tacite verò fit interpellatio in obligationibus in diem contractis: neque in his obligationibus in diem, aliam interpellationem requiri putamus: cum dies pro homine interpellet (*a*) an autem juramentum ſine interpellatione debitorem in mora conſtituat quæſtio videtur ſatis controverſa: & licet communis ſit opinio affirmantium; contraria tamen ſententia de jure verior nobis videtur. (*b*)

(*a*) *l. magnam 12. C. de contrah. & commit. ſtipulat. l. 9. in f. l. 18. in pr. D. de uſuris. l. 2. C. de jure Emphyt. l. 4. D. de lege commiſſ. l. 18. D. ſi quis cautionibus in jud. l. 23. D. de obligat. & actioni. l. 135. D. de V. O. Donell. de mora cap. 2. Charondas, lib. 3. veriſimil. cap. 10. Gœdd. d. cap. 11. n. 76. & 78. Lælius Zechus de uſur. cap. 5. v. quartus caſus eſt ob moram. Coler. de proceſſib. execut. part. 1. cap. 10. n. 27. Bronch. cen. 2. aſſ. 81. Petr. Binsfeld. in cap. conqueſtus extra de uſur. quæſt. 1. Iaſon. in § fuerat Inſtit. de actionib. n. 20. Diſſ. Ferrerius tr. de mora n. 22.*

(*b*) *Andr. Gail. lib. 2. pract. obſerv. 59. n. 4. Baver. tr. de mora part. 2. n. 21. & ſeqq. Oeſtenſis eod. tr. cap. 2. n. 23. Diſſ. Menoch. caſu 220. n. 21.*

XXXI.

An difficultas excuſet debitorem à mora in diverſas interpretes eunt ſententias. Frequentius obtinuit prodeſſ, debitori, ſi nulla modo ei culpa aſsignari poſsit, cur difficultatem illam aut encurrerit, aut non averterit.

L. quod tr. 5. D. de reb. cred. & ibi Dd. l. ſi ſervum 91. D. de V. O. l. 3. § ſi per venditor. D. de actionib. empti. l. ult. § ſi ea conditione D. ad l. Rhodiam de actu. Duar. ad l. continuas 137. & ad l. 23. D. de V. O. Zaſius in d. l. 5. n. 38. & ſeqq. Petr. Deckius in cap. mora de R. I. in ſexto n. 15. Gœdd. d. cap. 11. n. 79. Fachin. 2. controv. cap. 91. ubi vide Diſſ.

XXXII.

Ita

Ita mora committitur. Commiſſa triplicem habet effectum 1. ut obligationem perpetuet (*a*). Quatenus autem mora rei principalis fidejuſſori noceat, magnæ quæſtionis eſt & dubitationis. Nobis præ cæteris magis arrident Donelli, Bartoli & aliorum opiniones moram rei principalis fidejuſſoris quidē obligationem continuare (*b*), nō tamen augere, ita ut uſurarum nomine vel ex culpa morave creditoris regulariter teneatur: niſi in omnem cauſam ſe obligaverit fidejuſſor. (*c*)

(*a*) *l. ſi ſervum 91. § 3. D. d. V. O. l. cum paterfam. 27. D. de uſuris, ubi Cujac. 8. ad Affric. & ad d. § 3. Borcholt. de uſur. ca. 3. n. 22.*

(*b*) *l. cum filiusfam. 49. in pr. & § 1 & ibi Dd. d. l. 91. § nunc videamus & utroq; in loco Donell. l. mora 88. D. de V. O. l. ſi à colono § 1. D. de fidejuſſorib. lib. Br. & Dd. Gœdd. d. cap. 11. n. 123. & ſeqq.*

(*c*) *argt. l. 22. D. de obligat. & action. l. 3. D. qui ſatisdare cogantur l. centum capuæ D. de eo quod certo loco & ibid. Donell. n. 12. l. 54. D. locati. Coraſ. 2. miſcell. 12. Duaren. ad tit. de eo quod certo loco cap. 4. Diſſ. Petr. Heig. ad § fidejuſſores 5. Inſtit. de fidejuſſor. n. 16. & ſeqq. Cujac. ad d. l. 8. p. 74. & ad l. 117. D. de V. O. Pet. Peck. in cap. mora de R. I in ſexto n. 19.*

XXXIII.

Secundus effectus eſt, ut omnem rei caſum juxta quoſdam in debitorem transferat: ita ut re pereunte non aliter teneatur, ac ſi res adhuc extaret. Quod an ſemper & indiſtinctè verum ſit: utrum videl. promiſſor poſt moram teneatur ad omnem rei caſum, ſpinoſa variisq; diſtinctionibus involuta eſt diſputatio. Nos tanquam veriori quorundam opinioni aſtipulantes concludimus: ad moroſum m. f. debitorem periculum pertinere ſemper (*a*) b. f. autem debitorem tum demum teneri, ſi nullam juſtam litigandi cauſam habuerit: at ſi habuerit diſtinguatur, eadem ne fati calamitate a-

pud creditorem perire potuerit, & non tenebitur: nec ne: & tenebitur (*b*).

(*a*) *argt. l. quod noſtrum D. de uſufructu. l. ſubtractas. C. de furtis fin. D. de condict. furtiva, l. fin. C. de condict. ob turpem cauſam.*

(*b*) *l. qui ſine dolo D. de R. I. l. ſciendum 21. l. ſi quis ſolutioni 24. in pr. D. de uſuris. l. 15. in f. D. de rei vindicat. l. ſi filiusfam. 25. § ſi poſt D. ſoluto matrimonio. Cujac. in d. l. 23. D. d. V. O. Coſtal. ad d. l. 5. Gœdd. ad l. 12. § 4. n. 9. D. de V. S. & d. cap. 11. n. 79. & ſeqq. vid Donell. in d. l. ſi ex legati n. 12. D. de V. O. & ad d. l. 5. D. de reb. cred.*

XXXIV.

Tertius effectus eſt, ut fructuum rei principalis præſtationem inducat (*a*), ex converſo ſi debitū opportuno loco & tempore oblatum creditor accipere recuſaverit, mora periculum rei in eum transferat (*b*) quam tamen ita purgare poteſt, ſi iterum à debitore rem petat (*c*).

(*a*) *l. 38. D. de uſur. Oeſten. s tr. de mora cap. 3. n. 18, & ſeqq. & n. 45. & ſeqq.*

(*b*) *l. ſed etſi D. de conſtituta pecun. argt. l. qui Romæ 122. D. de V. O. l. 9. D. ſoluto matrim. l. illud. 17. D. de periculo & commodo rei venditæ. Donell. de mora cap. 10.*

(*c*) *l. 72. D. de ſolut. l. 7. D. de uſufructu d. l. 17. & Donell. d. loco.*

XXXV.

Mora commiſſa non purgatur ipſo jure ſed mediante æquitate idque fit re adhuc integra exiſtente vel voluntate creditoris moram vel repetundi debiti inſtantiam remittentis (*a*) aut novatione priorē obligationem in aliam transfundentis (*b*) vel opera debitoris, qui moram à ſe commiſſam celeri ſatisfactione ante litem conteſtatam purgare poteſt, ut non omne damnum & intereſſe præſtandum veniat.

(*a*) *l. mora 32. D. de uſuris l. 29. § fin. & ibi Donell. d. V. O. Donell. 8. de mora.*

(*b*) *l. 8.*

(*b*) *l. 8. l. 14. in pr. D. de novation. l. 72. § 1. D. de ſolut. Sebaſtian. Med. de novat. part. 1. quæſt. 6. n. 3.*

(*c*) *l. ſi inſulam 84. & ibid. Cujac. & d. l. qui Romæ 122. § Flavius 2. D. de V. O. l. & poſt tres 8. ff. ſi quis caution. in jud. l. nulla 88. D. de R. I. l. cum dies § ult. D. recept. arbitr. Donell. ad l. 91. § 2. n. 5. & 8. l. 105. D. de V. O. l. 72. inſ. D. de ſolut. Ant. Faber. 6. conject. 7.*

XXXVI.

Videlicet ſi debitum opportuno loco & tempore obtulerit (*a*) præſentem exhibuerit: ſi ejuſmodi ſit, ut perferri poſſit, ſin minus, probetur tamen, verbis factam eſſe oblationem (*b*). Sed an hæc purgatio admittatur, ſi obligatio & diem & pœnam ſimul habuerit, nodoſa & intricata eſt quæſtio? & negativam defendere ſtudebimus (*c*) non item, ſi habeat diem & pœnam: tum enim moram ante judicium acceptum purgandam eſſe affirmamus (*d*).

(*a*) *l. ſi ſoluturus 39. na. D. de ſolut. l. obſigatione 9. C. de ſolut. l. 102. D. de ſolut. l. is qui 9. D. de eo quod cert. l. 8. C. de ſolut. Donell. c. 10. de mora Borcholt. de uſur. cap. 7. n. 8. Valent. Franc. de fidejuſſ. c. 6. n. 39.*

(*b*) *Duaren. in l. 9. D. ſolut. matrimon. Ferret tr. de mor. n. 28. Gabriel Roman. de ſolut. concluſ. 8. Ioann. Köppen deciſ. 34. n. 11.*

(*c*) *l. celſus. ait 23. & l. 24. D. de recept. arbitr. l. trajectitiæ 23 D. de O. & A. l. cum ita ſtipulatus 113. junct. l. 77. D. d V. O. Mynſing. cent. 3. obſ. 95. Gœdd. ad l. 12. § 1. n. 10 D. de V. S. & d. c. 11. n. 112. vid Duar. ad. l. 122. § Scia. D. de V. O. Donell. ad l. 91. § ſequitur D. eod. Bronch. 2. aſſert. 80. Teſſ. deciſ. 112. Oeſten. tr. de mora c. 4. n. 24. & ſeqq. Diſſ. Ant. Faber conject. 7. & variar. diſſert. videatur. Menoch. d. arbitr. jud. quæſt. 7. n. 23. & ſeqq.*

(*d*) *l. 8. § ſi quis cautionib. in judic. ſiſtendi cauſ. Ferret. de mora par. 3. n. 17. Ioann. Fab. d. conject. 6. cap. 17. Duar. in l. 84. D. d. V. O. Coſtal. in d. l. 8.*

XXXVII.

Sed hæc de uſurarum cauſis: nunc de intereſſe & pœnâ quorum ultra ſortem ſœpius etiam habetur ratio. Definimus autem intereſſe, ut ſit damnum emergens aut lucrum ceſſans ex eo, quod differtur faciendum vel ſolvendum *(a)* comprobaturque omni jure. id eſt, tàm divino quam humano *(b)*

(a) *Gregor. Tholoſ. lib. 21. ſynſagm. jur. univerſ. c. 10. & lib. 1. de uſur. c. 2. n. 3. v. id quod intereſt. Binfeld. in c. conqueſtus, extra de uſur. quæſt. 1.*

(b) *Exod. 21. c. 1. extra de injuriis l. ex hac 3. D. ſi quadrup. pauper feciſſ. dicat. l. fin. D. de his qui dejec. vel effud. l. qua action. 7. D. ad l. Aquil. Greg. Tholoſ. d. lib. 1. c. 2. v. comprobat. Bald. & Dd. in l. 2. C. de uſur. Rauchba. par. 2. quæſt. 26. n. 19. in fin. And. Gail. lib. 2. obſ. 5. n. 15. Socin. in regul. fallentiar. regul. 3. n. 31. Matth. Coler. de proceſſ. execut. parte 1. c. 10. n. 90. & ſeq. Prior hæc ratio eſſe poteſt, ne quis locupletetur cum alterius jactura, quod juri naturali vel gentium repugnat l. nam hoc 14. D. de condict. in. deb. l. jure naturæ D. de R. I. altera, ne in alterius poteſtate ſit, non delinquentium cauſam deteriorem facere l. 1. D. qui vi aut clam l. ſolvendo 39. D. de neg. geſt. l. non debet 74. D. de R. I.*

XXXVIII.

Rejectis autem aliorum diſtinctionibus, quibus intereſſe diſtinguunt in ſingulare, commune, & conventum *(a)* vel in intereſſe intrinſecum vel extrinſecum *(b)* ſtatuimus unum tantum eſſe intereſſe, ſive res ſive æſtimatio ſpectetur licet unum idemque aliquando ſit auctius, aliquando diminutius *(c)* quod eſt vel intereſſe damni emergentis vel lucri corporalis *(d)*.

(a) *Alphon. à Neapol. tr. de uſur. quæſt. 18. n. 18. & ſeq. Greg. Tholoſ. lib. 2. de uſur. cap. 4. n. 18. gloſ. in l. 1. Cod. de ſent.*

ſent. quæ pro eo quod intereſt & ibi A 20. in ſumma & Bolagn. n. 75. Sebaſtian. Brant. in parat. eod. Alciat. in l. pecuniæ 193. D. de V.S.

(*b*) *Læl. Zech. tr. de uſur. c. 5. n. 8. v. ſubdividitur, Bolognot. in l. uni. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt n. 13. & 85 Alphonſ. d. quæſt. 18. n. 22. & ſeqq.*

(*c*) *Petr. Binsfeld. in cap. conqueſtus, extra de uſur. quæſt. 2. concluſ. 3. Molin. de commerc. n. 31. Donell. in tr. de eo quod intereſt c. 10. vid. Cujac. 11. obſ. 31. n. 30. Diſſ. Dd. ſup. in h. th. allegati.*

XXXIX.

Intereſſe lucri ceſſantis eſt quod creditori petere permiſſum eſt ob amiſsionem lucri factam, quod pecunia ſua ſibi non reddita ſit tempore ſtatuto (*a*) Intereſſe vero damni emergentis eſt, quod petitur ob detrimentum, quod mutuator cauſa ſolius mutuationis patitur (*b*).

(*a*) *l. ſocium 60. D. pro ſocio l. cum quidam 17. § ſi pupillo l. mora 32. § in bonæ fidei D. de uſur. l. ſi commiſſ. 13. D. ratam rem haberi. l. fin. D. de periculo & commodo rei venditæ. l. Proclus. 26. D. de damno infecto. l. venditor 8. D. de evictionib. l. 33. § fin. D. ad l. aquiliam l. 24. § Colonus D. locati Coler. de proceſſ. excut. part. 1. cap. 10. n. 85. & ſeqq. Molin. de uſur. n. 28. Alphonſus villagut. à Neap. de uſur. quæſt. 18. n. 28. Lælius Zechus eod. tr. cap. 5. n. 8. v. ſecundum dictum.*

(*b*) *dd. ll. & cap. pervenit. extra de fidejuſſ. cap. dilecti filii § verum quia extra de foro competent. Andr. Gail. lib. 2. pract. obſerv. 6. n. 2. Mynſing. cent. 4. ob. 56. in pr. Conrad. in tr. 2. quæſt. 30. de contract. concluſ. 1.*

XL.

Circa cauſam autem intereſſe diſceptatur. Quid ſi Titio dederim mutuum ad biennium ea lege, ut repetenti mihi meum creditum non tàm de ſorte quam etiam de intereſſe damni emergentis item lucri ceſſantis, donec pendet ad ſol-

vendum data dilatio, ſatisfaciat; ambigitur hoc loco, an illud intereſſe medii temporis ante moram commiſſam currens deinceps cum capitali peti vel exigi valeat? & licet reperiantur hoc affirmantes, quaſi intereſſe etiam ante moram deberi poſsit, nobis tamen contradicendum videtur.

L. in hac 3. D. *de condict. tritic. l. mora 32. in pr. juncto § in bonæ fidei 2.* D. *de uſur. l. nummis 3. ibi, quod ſua interfuit nummos ſibi ſua die redditos fuiſſe, l. lecta 40. v. ſed cum ſortis, ibi uſuræ ex eo tempore, quo moram fecit accedunt* D. *de reb. cred. ſi cert. l. fin. ibi pretio ſolvendo moram fecit* D. *de peric. comm. rei vend. l. 2. § ſi navis.* D. *ad l. Rhod. de jactu. Lælius Zech. de uſur. cap. 5. n. 8. v. ad hac Coler. d. c. 10. n. 103. Anton. Gabriel comm. concluſ. lib. 3. de ſolut. concluſ. 10. Diſſ. Petr. Binsfeld. in d. cap. conqueſtus, extra de uſuris quæſt. 1. Concluſ. 1. Molin. de uſur. n. 32. & quæſt. 74. n. 50.*

XLI.

Exiſtit præterea quæſtio hic ſatis ardua & difficilis, an mutuanti liceat paciſci tempore mutuationis cum mutuatario, de aliquid ſibi certo dando ab eod. ultra ſortem mutuatam, ratione intereſſe lucri ceſſantis? & licet non deſint huic quæſtioni negativè ſubſcribentes, propter uſurariam pravitatem quam hic ſubeſſe timent (a)., nobis tamen contraria opinio verior videtur, dummodo poſt moram debitoris creditor probet tantum eſſe ſuum intereſſe (b)

(a) *per l. cum quis decedens 37. § Codicillis & § Titia* D. *de legat. 3. l. qui teſtamento 27. in fin.* D. *de probat. l. 18. in pr.* D. *de Dolo. Petr. Heig. illuſtr. quæſt. part. 2. c. 1. n. 141. Domin. Sotus lib. 6. d. l. & l. quæſt. 1. art. 5. Henning, Gæden. conſil. 99. n. 114.*

(b) *Petr. Binsfeld. in cap. conqueſtus extra de uſuris quæſt. 2. Gregor. Tholoſan, lib. 1. de uſur. cap. 2. n. 5. Andr. Gail. lib. 2. obſ. 5. n. 2. Alphonſ. Villagut. de uſur. quæſt. 18. Lælius Zechus tr. eod. cap. 5. n. 8. v. imò attenta Coler. d. cap. 10. n. 96.*

XLII.

Placet

Placet autem ut intereſſe tam damni emergentis quam lucri ceſſantis nō ſolum locum habeat in pecunia ſtrictè ſumpta, verum etiam in aliis mutualibus, veluti vino, oleo, frumento &c (a). hujusque non niſi in mercatoribus rationem habendam eſſe (b).

(a) Fulgoſius in l. nummos 3. D. de in lit. jurejura. Carol. Molin. de uſur. n. 31. & n. 512. quem ſequitur Petrus Binsfeld. in cap. conqueſtus extra de uſuris quæſt. 2. concluſ. 8. ubi diſſentientes vide.

(b) l. 3. in fin. D. de eo quod certo loco, l. venditor 8. D. de eviction. l. fin. D. de pericul. & comm. rei vend. Iaſon. in l. 2. C. de Summa Trinitate n. 50. Menoch. lib. 3. de arbitr. judic. quæſt. cap. 119. Covarr. lib. 3. variar. reſolut. c. 4. n. 2. And. Gail. lib. 2. pract. obſerv. 6. n. 3. & tr. de pignor. obſ. 17. n. 6. Petr. Binsfeld. in cap. Conqueſtus, extra de uſur. quæſt. 2. concl. 4. Greg. Tholoſ. de uſur. lib. 1. c. 2. n. 3. v. niſi agatur de mercatore. Mynſ. cent. 2. obſ. 56. Coler. de proceſs. execut. part. 1. c. 10. n. 106. Diſt. Molin. de uſur. n. 30. & in conſue. Parienſ. gloſſ. 7. § 6. n. 18. Donell. ad l. 3. § fin. D. de eo quod recto loco n. 9.

XLIII.

An autem contra hujuſmodi debitores intereſſe hoc probari vel liquidari debeat? an vero citra liquidationem in certas uſuras vel intereſſe, quantum creditoribus judicis officio condemnari debeant? & quidem cum quâ cujuſq; intereſt nō in jure ſed in facto conſiſtat, concludendum videtur intereſſe hoc probari ſaltem oportere, veluti rem difficilis probationis, ut reliquas facti cauſas, ſi modo creditor ad majus intereſſe & certum quid conſequendum ejus probationem in ſe recipere velit.

§ non ſolum 7. v. ac neceſſe ſit actori probare quod ejus intersit. Inſt. d. V. O. l. fin. v. quoniam plærumq; Inſt. de prætor. ſtip. Mynſ. cent. 4. obſ. 56. And. Gail. lib. 2. pract. obſ. 6. n. 4. Molin. de uſur. n. 8. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. cap. 10. n. 76. 95. & 110. Petr. Binsfeld. in d. cap. conqueſt. quæſt. 1. concluſ. 6.

Quamvis

XLIV.

Quamvis hodie de jure Saxonico creditori integrum ſit, poſt moram debitoris quincunces uſuras etiam in ſtipulationem non deductas, loco ejus quod intereſt, ſi hujus probationem creditor in ſe recipere nolit, exigere (*a*) & de jure etiam communi, quando intereſſe probatum fuerit, ſine certa quantitate, poſsit judex nihilominus ex officio perpenſa probationum qualitate, ejus quantitatem taxare, illudque à ſe æſtimatum adjudicare (*b*).

(a) Modeſtin. Piſtor. quæſt. 47. p. 1. Rauchb. illuſtr. quæſt. p. 2. quæſt. 26. n. 20. Coler. de proceſſ. execut. p. 1. c. 10. n. 85.

(b) l. ſemper 15. § hoc interdicto 7. D. qui vi aut clam. l. non ignoret 4. C. de fruct. & lit. expenſ. Zanger. tr. de except. p. 3. n. 25. n. 50. Rauchb. d. quæſt. 26. n. c. Læl. Zech. de uſur. c. 5. n. 8. v. quod ſi creditor probabit intereſſe. Petr. Heig. illuſtr. quæſt. part. 2. n. 35. Et ſic in Camera etiam Imperiali obſervari teſtis eſt Adrian. Gilman. Tom. 4. par. 1. Supplicat cam. Imper. voto 57. in fin. & 5. pro 100. à judice taxatos eſſe teſtator in deciſionib. cameræ Imperial. pa. 16. ver. in Camera & pag. 16[illegible]. v. ratione.

XLV.

Sed ut judicis taxatio in infinitum progrederetur noluit Iuſtinian. proindeque ſtatuit, ut certis in caſibus, certam quantitatem ſive pecuniæ ſummam, & certæ naturæ obligatione comprehenſam habentibus, duplum veri pretii (*a*) excedere non liceret (*b*), in aliis vero damnum quod revera inducitur judices inquirere juſsit (*c*).

(a) argt. l. 2 § ult. D. qui ſatisd. cogantur. c. ult. Inſt. d. V. O. l. 38. § 17. D. d. V. O. l. ult. D. de prætor. ſtipulat. Cujac. in parat. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt n. 5. Bologn. n. 8. & 56. Donell. tr. de eo quod intereſt c. 5. Cujac. 11. obſ. 31. vid. Diſſ. Ferret. eod. n. 13. & 14. Caball. n. 43.

(b) l. unica C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt & ibi Dd.

Cujac.

Cujac. d. loco. Gregor. Tholoſſ. lib. 2. de uſur. c. 4. n. 18. & ſeqq.

(c) *d. l. unic. ubi Bologn. n. 80. Cujac. d. obſ. 31. n. 5. Vaud. lib. 2. quæſt. 8.*

XLVI.

Inquiret ergo judex quantum mihi abeſt, quantum lucrari potui, ac proinde intereſſe complectitur rei utilitatem non rem principalem, ſed illius pretium verum (a) quod non ex conventione partium, nec affectione, ſeu utilitate ſingulorum, ſed communiter fungi ICtus reſpondet (b).

(a) *l. 44. D. de action. empt. l. 60. D. de evictionib. 38. § 17. D. de V. O. Donell. in tr. de eo quod intereſt, cap. 3. Ferret. in l. unica. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt, n. 25.* Diſſ. *Gregor. Tholoſ. lib. 2. de uſuris cap. 4. n. 21.*

(b) *l. pretia rerum 62. D. ad l. Falcid. l. 33. D. ad l. Aquiliam l. unica ibi quod revera C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. Donell. d. ca. 3. Coraſ. 6. miſcell pri. n. 4. & 5. Robert. 3. ſentent. 14. Molin. de uſur. n. 512. Alciat. tr. de eo quod intereſt. cap. 6.*

XLVII.

Illud certè dubio caret, in omnibus faciendi obligationibus, reum faciendi, ſi facere ceſſet, in pecuniam numeratam condemnari ſufficere, nec præciſè eum ad factum cogi æquius & melius eſſe.

L. ſiquis. 13. § fin. D. de re. judicat. l. ſtipulationes non dividuntur 72. D. d. V. O. l. 2. D. de lib. homin. exhib. junct l. 7. § 5. D. quar. rer. actio non datur. Gœdd. de contrah & committ. ſtip. c. 99. concluſ. 4. Anton. Faber. 6. conject. 17. Donell. in d. l. 72. D. de V. O. n. 3. Mynſ. & Petr. Hejg. ad § fin. Inſt. de V. O. & ad pr. Inſtit. quib. modis toll. oblig. Gomez. lib. 2. variar. reſolut 10. n. 22. Diſſ. Coraſ. ad d. l. 72. & 2. miſcell. 3. Pinell. ad l. 1. C. de bon. matern. part. 3. n. 25.

XLVIII.

An autem Iuſtiniani ſanctio de eo, quod intereſt, obtineat etiam in delictis, communiter Dd. affirmant, quos & Baro ſequitur; nos vero haud pænitet eorum eſſe ſententiæ, qui pro negativa concludunt.

l. Iulian. 13. D. de act. empt. l. inficiando § 1. D. de furt. l. ſemper § hoc interdicto D. quod vi aut clam Alciat. in l. unica C. de eo quod inteeſt c. 10. Lorieot. in tr. de eo quod intereſt axiom. 59. Caball. in d. l. unica n. 154. Diſſ. Baro in lib. 4. de dividuo, cap. 5.

XLIX.

Plane quoniã plerunque difficilis probatio eſt ejus, quanti cujuſque interſit, & ad exiguam ſummam ſæpius deducitur: propterea commodius eſt certam ſummam comprehendere, eandemque pænæ titulo ſtipulari (*a*) quæritur, utrum in hac materia liceat mutuanti ad certum terminum obligare ſibi mutuatarium ad aliquid ſibi tradendum ultra ſortem nomine pænæ: ſi ille in præfixo termino non reſtituerit ſortem ſibi mutuatam: & hujuſmodi pœnam exactam tuta conſcientia ſibi retinere? & hoc contra alios affirmamus (*b*)

(*a*) *l. fin. D. de prætor. ſtipul. Dd. in l. ſtipulatio iſta 38. alteri 17. D. de V. O. ubi Donell. n. 72. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 10 n. 76. Didac. Covarr. in cap. quamvis, extra de pactis part. 2. § 4. n. 5. Alciat lib. 1. paradox. 2. n. 4.*

(*b*) *cap. dilecti extra de arbitr. in f. cap. puellæ cauſa 20. quæſt. 1. § alteri Inſtit. de inutilib. ſtipulat. l. Iulian. 13. § idem, Papin. D. de action. empti. Carol. Molin. de uſur. n. 25. & quæſt. 25. n. 237. Gregor. Tholoſ. de uſur. lib. 1. cap. 2. n. 7. & lib. 2. cap. 4. n. 22. Lælius Zechus de uſur. cap. 5. n. 4. & cap. fin. n. 8. Petr. Binsfeld. in cap. conqueſtus extra de uſuris quæſt. 3. concluſ. 2. Alphonſ. Villagut. à Neapolis de uſur. quæſt. 20. ubi Diſſ. vide.*

L.

Aſt

Aſt cum pœna ſit triplex: legalis, judicialis, & conventionalis(*a*) de conventionali ambigitur, an ejuſdem quantitas duplum ejus, quod in principali ſtipulatione comprehenſum eſt, excedere poſsit? & finaliter, affirmativè reſpondemus, ſi nihil aliud extrinſecus accedat, quod ſtipulationem vitiet(*b*).

(*a*) *Petr. Binsfeld. Greg. Tholoſ. Alphonſ. à Neapol. dd. locis.*

(*b*) *l. ſi dictum 56. D. de evictionib. l. 5. D. de jure fiſci. Donell. in d. § alteri n. 75. Molin. de uſur. n. 610. cum ſeqq. & in l. unica C. de ſentent. quæ pro eo, quod intereſt. & ibi Alciat. cap. 11. Menoch. caſu 260. Pet. Heig. ad § omnes autem 20. Inſtit. de actionib. n. 5. Andr. Fachin. 1. controv. 50. ubi diſſentientes vide. Diſſ. Bronch. cent. 2. Aſſert. 84.*

Coronides Feudales.

I.

An vaſallo non conſentiente de feudo quod poſt mortem ejus ad dominum ſperatur reverſurum, (quod feudum de caducitate ſucceſsionis vocant) alicui inveſtitura concedi poſsit (*a*). An uno vaſallorum ad diviſionem feudi inferioris & dignitatem regalem annexam non habentis, provocante, cæteri eam etiã cum ingratiis admittere teneantur (*b*). An vaſallus æs alienum, ad quod dominus medio juramento obligatus eſt, teneatur ſolvere (*c*) inter Dd. controvertitur. Placet autem prioribus dubiis affirmative ſubſcribere non item poſteriori.

(*a*) *c. 1. qui ſucceſſ. feud. da. tenean. c. unico qui ſucceſ. tenean. c. 1. § moribus 2. ſi de feud. defunct. cont. c. 1. de Cleric. qui inveſtit. fec. Hartm. Piſtor. lib. 1. q. 25. n. 1. And. Gail. 2. obſ. 150. n. 2. & ita tradidere omnes Dd. referente Dec. conſ. 24. n. 11. volum. 1. in c. 1. § cum vero de his qui feud. dar. poſſ.*

(*b*) argt.

(b) *argt. l. etſi non omnes 8. ff. comm. divid. L. Iulianus 13. § idem celſus 18. d. action. empt. Roland. à Vall. Bart. Alciat. & alij allegati et approbati à Roſenthal c. d. feud. alienat. 9. concluſ. 79. Gail. 2. obſ. 153. in fine Herm. Vult. in tr. d. feud. lib. 1, c. 8. n. 36. Diß. Moz. d. diviſ. feud. n. 49. Hippolij ſingul. 9. n. 2.*

(c) *text. in c. licet. 2. f. 26. verſ. inde quæſitum eſt, VVeſenb. c. 10. n. 17. Curt. part. 4. n. 9. Iul. clar. q. 23. Covar. 2. reſolut. c. 1. n. 4.*

II.

Feudum num à vaſallo pignori dari poſsit acriter controvertunt Dd. nos negantibus, ſepoſita diſtinctione, aſtipulamur (a) ſalebroſa inſuper & magni momenti quæſtio eſt: Si Dominus priusquam vaſallus poſſeſsionem rei feudalis apprehenderit, alium de eodem feudo inveſtierit eiq; poſſeſsionem tradiderit, uter in feudo potior habeatur? & poſteriorem cui poſſeſsio tradita eſt præferendum cenſemus (*b*).

(a) *c. unic. § fin. de inveſtit. re ialie. fact. c. Imperialem in pr. de probibit. feud alienat. per Freder. argt. c. unic. D. pro hibita feud. alienat. per Lothar. junct. l. fin. c. d. reb. alien. non alienand. Hottom, conſ. 3. vol. 1. Sonsb. par. 12. n. 100. VVeſenb. in parat. quæ res pign. n. 2. & de feud. c. 11. n. 5. Vult. d. feud. c. 10. n. 43. Diß, Zaſ. par. 9. n. 8. VVurm. d. feud. obſ. 18. Borch. d. feud. c. 8. n. 40. & 60.*

(b) *argt. l. quotiens 15. c. d. R. V. qui l. tibi 16. ff. d. hæred. vel act. ven. l. 9. § 4. ff. d. publ. in rem. act. l Si à Titio 72 ff. d. R. V. Mynſ. 4. obſ. 61. Hart. Piſtorius par. 2. q. 29. n. 12. & ſeq. Vult. d. feud. c. 10. n. 18. Covarr. 2. variar. reſolut. c. 19. n. 5. Sonsb. part. 9. n. 32. & ſeqq. Diß. Marſ. ſing. 82. lim. 1. & Mozz. 6. c. 6. d. feud. n. 46.*

94 A 7379

ULB Halle 3
002 376 911

5b

VD17

Mai 1999

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-621602-p0040-6

DISPUTATIO PRIOR

DE USURIS,

Quam

D. O. M. A.

Sub Præſidio

DN. LUCÆ BECKMANNI,

J. u. D. & in Academia VVitebergenſi Profeſſoris Ordinarij,

Ibidemq; Conſiſtorij Eccleſiaſtici & Scabinatus, D. caſteriorum verò per inferiorem Luſatiam Regij, & per Saxoniam Electoralis Aſſeſſoris,

Publici exercitij gratia

Diſcutiendam proponit,

PETRUS MEIER, Hervord: VVeſtphal.

Ad diem 16. Septemb. horis matutinis in auditorio Iureconſultorum.

VVITEBERGÆ

Typis Cratonianis, per Johan. Gorman. Anno 1608.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-621602-p0041-2